

Arrasateko eliza gotikoa

Arrasateko parroquia Gipuzkoako gotiko estilodun eliza handietatik zaharrena dugu. Estilo honetan, probintziako elizari ederrena Getariakoa da, noski. Bainau hau mende bat geroagoko da. Hiru zoladuradun eliza gotikoa eta zaharrena Mondrago San Juan Bataiatzailearen izeneko da, XIV. mendean lehen partean erakia, 1340. urteitik 1350era bitartean.

Gara hartan, Arrasate, Tolosakin batean, Gipuzkoako hiririk handiena zen eta orduko industria eta merkatalgoz probintzioko lehena. 1448. urteko erreketaren ondoren beheratze handia ezagutu zuen, berebizitzaz ahuldu eta Gipuzkoako hirietan hirugarren mailara jaitisaz.

Lehengunean Astigarrabiako prerromaniko eta artilaren merkatalgoz itzardun nintzen. Deba eliza, Karmelo Etxegaray historialgak zioenez, itsasoz bilatzen zuten artilarri txarratik zergeri zor diogu. Bainau, artilarren merkatalgoz bildetik Gasteiztik Arrasaten barna zetorren. Gasteiztik itsasoko erdihiidean, bi eguneko ibilaldiaren erdian. Beraz, hor gelditu beharra zuten, gaua pasatzedear, merkatarri haiek. Bestalde, bertatik Bergara-Azkotia zehar Urolako bidea. Bainau, horiaz aparte, Arrasatek, Elorrio aldetik Biskarrera sarrera ona zuen eta gainera, alintza hartan. Leintz araneko hiriburu zuen bere Artizpagoaz. Bestalde, burdina meategiak zituen bertan, inguruko basoetako egurrikatzik ez zitzaien fala eta ola zaharren aberas zen. Bertan egiten ziren espatak, Toledokoekin batean, fama handia zuten. Geografiak eta meategiek eskaintzen zien ondasuna berakin zuen Arrasatek.

Gaztelako erregeak hiri-bildu onartzeaz, 1298. urtean, lehenago, 1181ean Nafarroako erregeak Gasteizi jarri zion bezalako forua eman zion. Zerga kontuan beste Logro-

noko harek baino eskubide hobea eskaintzen zituen. Antz dira era horiakoak Debarruan. Gasteiztik itsasora bidearekin ezer ikusbekorik baiteke ote? Foru aztertzen aristen diren historiagileak arretaz begiratzeko da.

Argi dago Erdi-aroan Gipuzkoako hiririk garrantzitsuena genuela Arrasate. Hiribildutzat izendatzean jarri zioten Mondragon izena. Hala ere, hiriria ikutzen zegoen auzoak gorde zuen Arrasate izena. Bainau, etimologiaz, Arrasate bera ez ote da Arres-ate? Hala balitz hiri-bildu dudanez, Arrasaten berian ergina da eta teknologia eta beste zerbaitek berriztzen, orduna, berriztaleok jarri omen zioten marka.